

SİYASİ PARTİ YÖNETİCİLERİNİN KARAR VERME DAVRANIŞLARI: GENEL MERKEZ VE ANKARA İL/İLÇE YÖNETİMLERİ ÖRNEĞİ¹

Ahmet Turan ÖZTÜRK²

Mehmet ALTINTAŞ³

ÖZ

Genel olarak karar, bir sorunun çözümünde uygulanması düşünülen bir etkinliktir. Karar vermek, tercihlerin içerisinde en büyük değeri sağlayacak olanı seçmektir. Kısaca, seçenekler arasından en uygun olanının seçilmesi aşaması, karar verme aşamasıdır. Yönetimde verilen kararların birbirleriyle ters düşmeyecek şekilde olması tercih edilmelidir. Siyasi partiler, verdikleri kararlarla siyaseti yönlendiren yapılanmalardır. Siyasal kararlar tüm toplum için bağlayıcı kararlardır. Siyasal katılımlarda demokratik kuralların uygulanması, kolektif kararı ve parti içi demokrasiyi de getirir. Dolayısıyla siyasi partilerde lider bağlılığı yerine, demokrasinin yerleşmesi siyasi kararları olumlu yönde etkileyecektir. Bu bağlamda; gerçekleştirilen çalışmada siyasi parti yöneticilerinin karar verme davranışları incelenmiştir. Araştırmanın amacı Ankara ilinde yer alan genel merkez, il ve ilçe teşkilatlarında yer alan siyasi parti yöneticilerinin karar alma davranışlarının incelenmesidir. Araştırma neticesinde öne çıkan sonuçlar irdelendiğinde; kadın yöneticilerin erkeklere göre daha içtepkisel, bağımlı ve mantıklı, yükseköğrenime sahip yöneticilerin, diğer eğitim seviyesindekilere göre daha kararsız oldukları, İlçe teşkilatlarında görev yapan yöneticilerin içtepkisel, il teşkilatında görev yapan yöneticilerin diğer yönetim kademelerindeki yöneticilere göre daha fazla bağımlı karar stratejileri kullandıkları ve büyük yaştaki yöneticilerin kendilerinden genç yöneticilere nispetle daha yüksek düzeyde kararsızlık yaşadıkları bulgularına erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karar verme, Siyasi karar verme, Karar verme davranışları

Jel Kodları: D7

¹THK Üniv. SBE. kabul edilen işletme Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

²Doktor Öğretim Üyesi, THK İşletme Fakültesi, atozturk@thk.edu.tr

³Yüksek Lisans Öğrencisi, THK Üniv. SBE. İşletme ABD

**POLITICAL PARTY DECISION-MAKING BEHAVIOR OF ADMINISTRATORS; HEADQUARTERS
AND ANKARA PROVINCE/COUNTY MANAGEMENT EXAMPLE**

ABSTRACT

In general, problem solving is an activity that is considered in the implementation decision. In the choice of deciding to choose the one that will provide the greatest value. Among the options briefly, selection of the most appropriate one for us is the stage. Managers, the decision-making process thinking about the pros and cons of the situation in the provisions of shall notify. Management decisions not contradict each other should be preferred. The organization that directs the political parties also politics with their decisions. Binding decisions are political decisions for the entire community. Political participation and the implementation of democratic rule, the collective decision within the party and democracy brings. Therefore, instead of leading the dedication of democracy in political parties a positive effect on political decisions. In this context the decision making behavior of the managers of political parties in the work that is performed was investigated. The aim of the study is located in the province of Ankara headquarters, provincial and district decisionmaking of managers in the organization behavior is the study of the political party. Featured when results are examined as a result of research, women managers than men makes more içtepkisel, makes more unstable with higher education managers, provincial managers and older managers in the organization decided instability dependent of a higher level can be specified.

Key Words: Decision making, Political decision-making, decision-making behavior.

JEL Code: D-7:Analysis of Collect. and Decision Making

GİRİŞ

Özgür olarak yapılan her eylemin altında karar verme davranışı yatmaktadır. Hür olarak alınan her karar, kişiye sorumluluk yüklemektedir. Karar verme davranışının gerçekleştiği yerde hür iradeden bahsedilebilir. Doğru ya da yanlış alınan kararlardan etkilenen bireylerin olduğu bir ortamda, kararın yönetsel ve örgütsel boyutları bulunmaktadır.

Toplumsal sistem içerisinde yer alan örgüt biçimlerinden biri olan siyasi partiler, genel olarak; bir program çerçevesinde siyasi kararları etkilemek ve bu amaçla siyasi iktidarı ele geçirmek üzere örgütlenmiş kuruluşlardır.

Siyasi partilerin karar verme davranışlarının değerlendirildiği çalışmada öncelikli olarak yönetim ve liderlik konularına yer verilmiştir. Organizasyon yapılarının özelliklerine bağlı olarak, siyasal yöneticilerin liderlik özelliklerinin takipçilerini etkileme güçlerine dayalı olması sebebiyle liderliğin etkileme ve güç kaynakları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında ise karar vermeyle ilgili kuramsal çerçeve ve siyasi partilerde karar verme davranışları incelenmiştir. Bireyler arasında yapılabilecek en temel tasnif olarak kabul edilebilecek olan demografik farklar esas alınarak hazırlanan anket çalışması ile siyasi parti yöneticilerinin karar alma davranışları karşılaştırılmış, elde edilen bulgular ve anılan bulgulara ilişkin analiz, yorum ve önerilere yer verilmiştir.

1. BİR ÖRGÜT OLARAK SİYASİ PARTİ

Siyasi partiler, toplumsal sistem içerisinde yer alan örgüt biçimlerindedirler. Bir toplumdaki örgütlenme biçimlerini etkileyen toplumsal ve kültürel etkenler, nihayetinde siyasi parti olarak adlandırılan organizasyonları da benzer biçimde etkileyecektir. Toplumsal sistemdeki örgütlerin özel bir biçimi olan siyasi partiler, hedefleri, örgütlenmeleri, işleyiş biçimleri ve aldıkları kararlarla toplumdaki diğer örgütleri de etkileyebilme güçleri nedeniyle ilgi çeken organizasyonlardır.

Siyasi partiler, demokratik siyasal düzenlerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Çağdaş anlamda siyasi partiler, oy hakkının yaygınlaştırılmasıyla, on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmışlardır. Siyasi partiler, demokratik parlamenter rejimlerin olduğu gibi, otoriter ve totaliter rejimlerin de en önemli unsurlarından biri olarak, bir ülkede siyaseti uygulayan ve siyasi güç olarak nitelenen kurumların başında gelir. Siyasi partiler diğer tüm organizasyonlar gibi, ülkenin alt sistemlerinin oluşmasında önemli rol oynar (Berberoğlu, 1997).

Siyasi partiler sadece biçimsel özellikleri olan bir örgütler, sadece üyelerinden oluşan bir yapılar değildir. Yöneticileri ve üyeleri olduğu gibi, bunlardan çok daha fazla sayıda yandaşları, izleyenleri bulunmaktadır. Bu üyeler, yöneticiler, yandaşların bir arada olma özellikleri, hedefleri, beklentileri, iletişim biçimleri birbirinden farklılık gösteren özelliklere sahip olabilmektedir.

Siyasal partiler içinde buldukları siyasal rejimin kültürel, ideolojik ve sosyoekonomik özelliklerine bağlı olarak değişik işlevler yerine getirirler. Bununla beraber, siyasal partilerin temel

işlevlerinde benzerlikler görülür. Sabuncu, siyasal partilerin var oluş nedenini şöyle açıklıyor: “Bir ülkede herkes aynı siyasal tercihlere sahip olsaydı, siyasal partilere gerek olmayacağı gibi, demokrasi de çok kolay bir rejim olurdu. Ne var ki, toplumsal yaşamda tercihler ve çıkarlar birbirinden farklılık gösterir. Bu nedenle toplumun tam bir uyum içinde olması mümkün olmadığı gibi, bunu beklemek, yani çatışma olmayan bir toplumu hayal etmek de yanlıştır” (Sabuncu, 1994).

Siyasi partiler, demokratik siyasi sistemlerde vazgeçilmez konumda bulunan kurumlardır. 1982 yılında kabul edilen T.C. Anayasası’nda da bu durum ‘Siyasi partiler, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır’ şeklinde ifadesini bulmuştur. (md.68)

Siyasi partiler, bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacını güden, sürekli bir örgüte sahip kuruluşlardır (Kapani, 2006). Bu tanıma göre ortaya çıkan, siyasi partinin kuruluşundaki amacın iktidarı ele geçirmek olduğu ve bu amaç doğrultusunda faaliyet gösteren bir örgütün varlığıdır.

Siyasal parti, tek bir topluluğun değil, birçok topluluğun bir araya geldiği bir bütündür. Ülke içinde dağılmış ve koordinatör kurumlar aracılığıyla birbirlerine bağlı küçük grupların (ocaklar, komiteler, dernekler vb.) oluşturduğu bir birliktir (Duverger, 1993). Burada dikkati çeken husus, örgütün ülke düzeyinde yaygın olmasıdır. Türkiye’de siyasal partilerin ülke düzeyinde örgütlenmeleri, yerel düzeyde örgütlenmeleri ile başlar.

Demokratik sistemler içinde önemli fonksiyonlar ifa eden kurumlar olarak siyasi partilerin, toplumdaki çeşitli çıkarların ve taleplerin bir örgüt içinde bütünleştirilmesi vazifesini görmeleri, dolayısıyla toparlayıcı ve birleştirici bir rol üstlenmeleri doğaldır. Bunun yanında, toplumun istekleri ve beklentilerini siyasal iktidara iletmek de siyasi partilerin görevidir. Bunun anlamı, siyasi partilerin halk kitleleri ile siyasal iktidarlar arasında bir köprü vazifesi görmeleridir (Kapani, 2006). Bu bağlamda siyasi partilerin il ve ilçe yönetimlerinin toplumsal sorunları yerinde ve doğru tespit edip, üst yönetimlere ve nihayet iktidar partilerine iletilmesini sağlamak gibi önemli bir işlevi ortaya çıkmaktadır. 2000 yılında Varşova’da toplanan Dünya Demokrasi Formunda da ifade edildiği üzere, ”halkın iradesi, devlet otoritesinin temelidir”. Kitleler iktidara duydukları tepkiyi muhalefet partilerine oy vermek suretiyle gösterirler ve iktidar partisini böylece cezalandırmış olduklarını düşünerek, agresif davranışlarda bulunmaktan uzaklaşırlar. Negatif entropi neticesinde enerji kaybı önlenerek, denge durumu korunur.

Siyasal partilerin fonksiyonlarını genel olarak; siyasal katılımı sağlamak, siyasal temsili sağlamak ve belli politikalar çerçevesinde yönetimi gerçekleştirmek ya da yönetimdeki partilerin mevcut uygulamalarını denetlemek şeklinde özetlemek mümkündür (Çitçi, 1989).

2. SİYASİ PARTİLERDE SİYASAL DAVRANIŞ VE SİYASAL KATILIM

Siyasal partilerin en başta gelen fonksiyonlarından biri, toplumdaki çeşitli çıkarların, beklentilerin ve istemlerin birleştirilmesini ve yönlendirilmesini sağlamaktır (Öz, 1992). Siyasal

partilerin işlevlerini değerlendirirken ele alınabilecek olan en önemli konular olarak, çıkarların temsili ve bütünleşme ile siyasal katılımı sağlamaları görülebilir.

Bir toplumda siyasal partiler arasındaki mücadele, o toplumdaki farklı çıkarlar ve görüşler arasındaki çatışmayı yansıtır. Bu nedenle, çatışmanın nedeni olarak siyasi partileri görmek yerine, partilerin varlık nedeni olarak o farklılıkları ve farklılıkların ürünü olan çelişki ve çatışmaları görmek daha doğru olur. Çünkü her parti siyasal çatışmayı yürütürken, aynı zamanda siyasal ve toplumsal bütünleşmeye de katkıda bulunmaktadır. Temsil edilmeyen ya da edilemeyen her çıkar ve görüş uzlaşma dışında kalır. Bu durum, toplumsal huzursuzluklar ve siyasal istikrarsızlıklara yol açar. Bu nedenle, siyasi partilerin başarılı bir organizasyon içerisinde olması, başarılı lider-takipçi ilişkisiyle doğru politikaların saptanması ve uygulanması sosyal ve siyasal anlamda oldukça önemlidir (Ateş, 2007).

Siyasal partilerin yerine getirdiği işlevlerden biri de, siyasal toplumsallaşma işlevidir. Bu anlamda, siyasi partilerin önemli işlevlerinden biri de, örgüt yapısı içerisinde, bireylerin belirli hedefleri paylaşarak sistemin bir parçası olmasına hizmet etmesidir. Çıkarlarını, görüşlerini savunacak bireylerin, yasal çerçeve içerisindeki örgüt yapıları içerisinde toplanarak, siyasi katılım göstermesi bütün olarak siyasal sosyalizasyon sürecinin en önemli ajanını siyasi partiler haline getirir. Bu manada, siyasi partiler örgütlenmenin ve yönetmenin de öğrenildiği önemli yapılardır. Siyasal partilerin kadın kolları, gençlik kolları gibi yan örgütleri bu işlevin yerine getirilmesinde önemli rol oynarlar (Kapani, 2006).

Partilerin menfaatlerin birleştirilmesi fonksiyonunu yerine getiriş tarzları, parti sistemlerine ve siyasal kültürün niteliğine de yakından bağlıdır. Genellikle birleştirme yeteneğinin en yüksek olduğu parti sistemi, iki-parti sistemidir. Bu sistemde her iki partinin de çeşitli grup ve menfaatleri içerisinde barındırmaları, bunlara pragmatik ve pazarlıkçı bir koalisyon niteliği kazandırmaktadır (Özbudun, 1995). Değinilmesi gereken bir diğer husus da, siyasi kültürün parçalanmış olduğu bir toplumda, siyasi partilerin uzlaşmaz görünen menfaatleri birleştirebilmeleri çok güç olacaktır.

Eleştirme ve denetleme demokrasinin özüdür; bu nedenle de iktidarın her sistemde var olduğu, ama muhalefetin, yalnızca demokrasilerde söz konusu olduğu dile getirilmektedir. Elbette antidemokratik rejimlerde de muhalefet vardır; ancak bunlar sistemin düşmanı olarak görülmekte ve baskı altına alınmaktadırlar. Oysa demokrasilerde esas olarak muhalefetin de hak ve hukuku bulunmaktadır (Kapani, 2006). Salt birbirinden farklı tercihleri olan siyasi partilerin birbirine tahammül edebilmesi değil, parti içinde farklı tercihleri olan grup ve bireylerin de birbirine tahammül edebilmesi, karar süreçlerinden birbirlerini dışlamadan demokratik sistemlere yönelmeyi başarabilmesinin olumlu sonuçlar doğuracağı beklenmektedir.

Bu çalışmada, konuyu bir tanımlama sorunu olmaktan çıkarmak için, farklı tanımları birlikte ele alabilmeyi sağlayacak ölçüde geniş bir siyasal katılım tanımı yaparak ve sorunu daha temel bazı kavramların formülasyonuna dönüştürerek yol alınacaktır.

Bu yaklaşımların her biri, son derece anlamlı gerekçelere dayandırılmaktadır. Temsili demokraside siyasal katılım, büyük ölçüde devletin yasama süreçlerine katılımı ifade etmektedir(Urbinati, 2006). Liberal demokrasi teorisinde siyasal katılım, seçme ve seçilme hakkı, yerel yönetimlerde yetki alma, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, insan hakları, bunların pozitif ve negatif haklarla zenginleştirilmesi, çoğulcu siyaset anlayışının yerleştirilmesi ve farklı kimliklere ifade özgürlüğü verilmesi gibi unsurlar içermektedir.

Dolayısıyla siyasal katılım, siyasal alana katılımdır. Siyasal alan, ne yalnızca devlet yönetiminin karar alma süreçleridir, ne yalnızca yerel gündemler ne de yalnızca kimliklerin ifade edildiği bir düzlemdir. Bunların her birini kapsayan ve siyasal iktidar ilişkileriyle temas eden her unsuru kapsayan bir alandır. Siyasal alanın, “siyasal olan” (the political) her şeyi kapsadığı tezi benimsenecektir. Bu ölçüde geniş bir tanım yapmak, bu çalışmadaki analizi kolaylaştırmakla birlikte, siyasal olarak katılımcı bir yapı için daha fazla şey talep etmektedir. Siyasal katılım ve bununla birlikte siyasal karar alma; bir yandan siyasi iktidarı kapsayan ve devlet yönetimine katılımı içeren bir boyut taşımalı, ancak aynı zamanda, yerel yönetimlerden, kamusal yaşamın diğer alanlarına kadar siyasal alanın bütün unsurlarını içeren bir nitelikte olmalıdır. Bu çalışma boyunca ele alınacak bazı yaklaşımlar, burada dar anlamda “siyaset” denilen olguyu teknik ve idari bir süreç olarak tanımlayarak, siyasal katılımın bütünüyle siyaset dışı bir ekseninde gerçekleşmesi gerektiğini öne sürmektedir. Siyasetin siyasal alanın bütünü üzerindeki etkisi ise istisnai ve istenmeyen bir durum olarak tarif edilmektedir.

Liberal demokraside siyasal alan çatışmaları, kamusal alan ise ortak alanı ifade eder. Kamusal alan, siyasal alanı da kapsayacak ancak onu aşacak şekilde tanımlanır. Siyasal alan, kamusal alanın içindedir, ikisini yalıtma gibi bir vurgu bulunmamaktadır.

Müzakereci demokraside, Habermas’ın tasnifinde (1998), siyasal alan/kamusal alan/sivil toplum şeklinde bir sınıflandırma bulunmaktadır. Siyasal alana katılım, yine kamusal alanda gerçekleşir, ancak burada ikisi bütünüyle dışsaldır. Siyasal alan kamusal alanı kapsar, ancak bir bölümü, siyasal alanın merkezinde bulunan “siyaset”, kamusal alanın dışında tanımlanmıştır, hatta araya duvar örülmesi gerekmektedir. Bu tanımlama kuşkusuz Hannah Arendt’ten ilham almaktadır. Dar anlamda siyaset, iktidar ilişkileri üzerinden gerçekleşen çatışma ve uzlaşma süreçlerini içermekte ve bunlar, siyasal alanın bütününde yansımalarını bulmaktadır.

Siyasal alanın bütünü, bir iktidar ve yönetme sorunsalını, ister açık, ister örtülü olsun, içinde barındırmaktadır. Kamusal alan da yine çatışma ve uzlaşma süreçlerini barındırmakla birlikte, “ortak olan” etrafında şekillenir. Bu “ortak olan” farklı demokrasi teorilerinde a priori veya a posteriori olarak tanımlanabilir. Sonuç olarak, siyasal alan ile kamusal alanın, kapsam olarak aynı olduğu, bir başka ifadeyle çakıştığı, ancak iç ilişkiler bütünü ve temel dinamiklerinin farklı olduğu ifade edilmektedir.

Çıkarlara dayalı siyaset anlayışının son derece dışlayıcı, elitist ve irrasyonel sonuçlar üretebildiğini ilişkin örnekler, ilk dönem liberal düşünürlerde ve bazı demokrasi uygulamalarında

bulunmaktadır. Çıkarlara dayalı siyasal katılımın yol açtığı çatışma ve gerilimlerin de nasıl sonuçlar verdiğinin örnekleri görülmüştür. Bununla birlikte, çıkarların siyasal alanda yok sayılmasının da bu sorunları çözdüğünü gösteren örnekler bulunmamaktadır. Diğer yandan, farklı çıkarlar ile kamusal alan arasında sağlıklı bir ilişki kurulması durumunda, çıkarların kendine özgü bir rasyonalite ve ahlaki değerler yaratabildiğinin de sayısız örneği bulunmaktadır. Müzakereci demokrasinin temsili demokrasiye yönelik olarak, çıkar vurgusu nedeniyle ahlaki ve rasyonellik nosyonlarının bütünüyle kaybedildiği eleştirisini, siyasal katılımın dayanakları açısından değerlendirmek mümkündür.

3. SİYASİ PARTİ YÖNETİMLERİNDE KARAR VERME DAVRANIŞLARI

Siyasi partiler, ülkelerin anayasaları ve siyasi parti mevzuatıyla düzenlenmiş kurallar çerçevesinde faaliyet gösterirler Partilerin örgütsel yapıları da bu hukuki çerçeve içinde oluşturulur ve denetlenir. Dolayısıyla bir ülkedeki siyasetin yapısı ve biçimiyle, siyasi parti içyapısındaki işleyişin oluşumu siyasi erk tarafından şekillendirilmektedir. Partilere üye olarak siyaset yapmak isteyenlerle, o partilere aidiyet bağı içinde olanların, içine girdikleri bu yapısal özellikler bütünü, liderlik beklentilerine önemli ölçüde yön verme gücüne sahiptir. Ülkedeki siyasetin ve siyasi partilerin yapısı, siyasi katılım ve siyasal karar alma davranışları üzerinde de etkili olabilmektedir. Farklı mevzuatlar ya da farklı siyasi kültürler etrafında kurulan partilerin, yöneticilerinin karar alma davranışlarının da farklı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda en yaygın iki örgüt yapısına sahip siyasi partiler olan kadro ve kitle partilerinden bahsedilecektir.

Siyasi partilerin örgüt yapılarına göre ayırımı kadro ve kitle partileri olarak değerlendirilir. Kadro partileri, oy vermenin toplumda birtakım sosyoekonomik özelliklere bağlı olduğu, sınırlı oy sisteminin bulunduğu genel oya dayalı sistemlerin gelişmediği siyasal sistemlerde görülür. Üye kaydetmekten çok seçim döneminde oy toplama potansiyeli yüksek etkili kişileri bünyesinde toplayarak etkinliğini artıran, sadece seçimleri kazanma uğraşı veren, az sayıda saygın ve varlıklı bir zümrenin örgütlenmesiyle oluşan kadro partisinde, merkezîyetçilik, örgütlenme, dayanışma ve disiplin zayıftır. Asıl ağırlık meclis gruplarındadır. Partinin etkinlikleri seçimle sınırlıdır. Düzenden yana olan bu partilerde ideolojiye verilen önem azdır (İlgar, 2002). Örgütlenme sınırlı olduğu için aşağıdan yukarıya bilgi akışı ve örgüt yapıları içindeki karar alıcıların kararlara katılımının oldukça sınırlı olacağı değerlendirilmektedir.

Bir diğer siyasi parti türü olan Kitle Partilerinde ise; geniş kitlelere hitap eden, niceliği niteliğin önünde tutan, geniş seçmen tabanına sahip olan partilerdir. Bütün seçmenlerini üye yapmak ve siyasal katılıma dâhil etmek isterler. Yalnız seçim zamanlarında değil, diğer zamanlarda da etkinliklerini hızlı bir biçimde yürüten partilerdir. Kitle partilerinin en önemli özelliklerinden biri olan ülke çapında yaygın, bütün ülkeyi kaplayan geniş ve hiyerarşik örgütlenmeler kurmalarıdır.

Siyasi parti yapılarının sınıflandırılmasında kullanılan bir başka kriter de örgütü oluşturan birimler arasındaki ilişkilerin ve bağlantının kuvvetli olup olmamasıdır. Duverger (1993), siyasi parti yapılarındaki organlar arasındaki ilişkilerin düzenleniş tarzını belirleyen yapısal bağlantıyı iki sınıfta değerlendirmiştir: Zayıf bağlantı ve kuvvetli bağlantı. Ona göre, siyasi parti örgütlerine kolektif (komiteler, federasyonlar, sendikalar vb.) üyelik söz konusu olduğunda zayıf bağlantı söz konusudur. Buna karşı, bir parti örgütünde her temel unsurun parti yaşantısına katılımı ile ilgili çok ayrıntılı düzenlemeler yapılması halinde ise kuvvetli bağlantı oluşmaktadır. Kuvvetli bağlantı özellikli siyasi partilerde genellikle dikey bağlar kurulduğundan, parti içi demokrasinin gerçekleşmesi, zayıf bağlantılı partilere oranla, daha zordur.

Turan'a (1996) göre ise, parti liderinin karizmatik nitelikleri, merkez yönetimi güçlü kılan bir başka unsur olarak kendini gösterir. Partiye verilen destek, kitlelerin liderin kişiliğine duymuş oldukları sevgi ve yakınlıktan kaynaklandığı takdirde, gücün lidere dayanmasından dolayı yerel birimler, merkez yönetim eğilimlerini ve kararlarını da benimsemeye eğilimli olmaktadır. Ters durumda ise, yani liderin gücünün zayıflaması halinde ise parti merkezinin, örgütün farklı birimlerini kontrol etme gücünde zayıflama olmaktadır. Türk siyasi partilerinin hemen hepsinde ya bir liderin ya da küçük bir grubun parti içi kaynak dağıtımını üzerinde tekel oluşturdukları görülmektedir. Dolayısıyla, Türk demokrasisinin bir liderler demokrasisi olduğunu belirtmek abartılmış bir saptama olmaz.

Bu durum, ülkemizdeki siyasi partilerin aslında kitle partileri olmalarına rağmen, bazı özellikleri ile kadro partilerini andırdıklarını getirmektedir. Siyasal katılımın yoğunlaştığı ortamlarda parti içi demokrasinin karara katılım yoluyla gelişmesi umulurken, uygulamada durumun böyle olmadığı izlenebilmektedir. Bununla birlikte parti örgütlerine geniş katılımların kabul edilmesi, yerelden merkeze kadar karar alıcı organların kurulmuş olmasına rağmen bu kurullarda özellikle kadın ve genç yöneticilere yeteri kadar yer verilmiyor olması da bu izlenimi kuvvetlendirmektedir.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

a. Araştırmanın Amacı, Önemi ve sınırlılıkları

Araştırma ile siyasi partilerin genel merkez ve Ankara il/ilçe örgütlerinde karar alıcı organlarda görev yapan yöneticilerin demografik özellikleri ile karar alma davranışları arasında bir ilişki olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Önemi; Siyasi parti örgütlerinde yönetici olarak görev yapan bireylerin karar alma stratejileri ile demografik yapıları arasındaki ilişkinin belirlenmesinin, gerekli görülmesi halinde, yöneticilerin karar almaya yönelik davranışların iyileştirilebilmesi amacıyla kullanılabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıkları; araştırma, siyasi partilerin genel merkez ve Ankara il/ilçe yönetimleri ile sınırlandırılmıştır. Siyasi partilerin genel merkezlerinin başkentte olması zorunluluğu sebebiyle bütün genel merkez yönetimleri çalışma kapsamına alınmış ve bununla uyumlu olarak yine Ankara'da bulunan il ve ilçe yöneticilikleriyle sınırlandırılmıştır.

b. Araştırmanın Deseni

Çalışma, gözlemlerin ve ölçme yöntemlerinin tekrarlanabildiği ve sayısal araştırmalar vasıtasıyla gerçekleştirildiği araştırma yöntemi olan nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel araştırma tekniklerinden olan tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırmaları “Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalar” şeklinde ifade edilebilir (Karasar, 2015).

c. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Ankara ilinde görev yapan siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe teşkilatında görevli yöneticilerdir.

Evren sayısı bilinmeyen ve %95 güven aralığında $\pm\%5$ örnekleme hatası ile istatistik tahminlerinin yapılabilmesi amacıyla en az makul örneklem sayısı 384,16 hesaplanmıştır. Bu sonuç neticesinde seçilen örneklemin evreni temsil edebilme kabiliyetini sağlamak için 421 kişiye anket çalışması uygulanmıştır.

d. Araştırmanın Hipotezleri

Karar verme davranışlarına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde, karar verme davranışlarını etkileyen unsurlar arasında bireylerin demografik özelliklerinin farklılık yarattığına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Bu bağlamda araştırmada sınanacak altı hipotez tespit edilmiştir.

e. Veri Toplama ve Ölçekler

Araştırmada örneklemin demografik özelliklerinin tespit edilmesine yönelik çoktan seçmeli yedi sorudan oluşan demografik bilgi formu ile karar verme davranışlarını ölçmek için Karar Stratejileri Ölçeği (KSÖ) kullanılmıştır. Ölçek Kuzgun (1993) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek iç tepkisel, mantıklı, bağımlı ve kararsız olmak üzere 4 alt boyut ve 40 maddeden oluşmaktadır. Kuzgun (1993) tarafından karar biçimlerinin her birini betimleyen 10’ar madde yazılmış ve maddelere verilen yanıtlar beş basamaklı bir ölçekte derecelenecek şekilde düzenlenmiştir. Çalışmamızda Karar Stratejileri Ölçeğinden uyarlanan 30 maddelik bir anket uygulaması yapılmıştır.

Kuzgun tarafından hazırlanan ölçek 100 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmış ve her alt ölçekteki maddelerin toplam puanla ilişkilerine bakılmıştır. Ait olduğu ölçeğin toplam puanı ile ilişkisi 30’un üzerinde ve diğer ölçeklerin toplam puanları ile ilişkisi arasında 10’luk fark olan maddeler kabul edilmiştir. Her alt ölçek için bu niteliklere sahip 10’ar madde seçilmiştir. Oluşturulan ölçekte madde-toplam ilişki katsayıların ortalaması 39, ortancası 38’dir (Kuzgun & Bacanlı, 2017).

Araştırmada kullanılan ölçek 40 kişilik örneklem üzerinde pilot uygulamaya tabi tutulup faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizin amacı ölçekte yer alan ifadeler arasında araştırmanın amacına

uygun olmayan ve madde yükleri içerisinde düşük madde yüküne sahip ifadelerin araştırmadan çıkarılmasını tespit etmektedir.

f. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 21.0 İstatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup veri setinde, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız (Independentsamples) t testi kullanıldı. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek Yönlü (Oneway) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde, Tukey testi kullanılmış, sonuçlar % 95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarının geçerlilik ve güvenilirliklerinin tespit edilmesi için Cronbach's Alpha istatistiği uygulanmış, istatistik sonucunda alt boyutlar arası korelasyonun güvenilir olduğu tespit edilmiş ve sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Verilerinin Güvenilirliklerine İlişkin Cronbach's Alpha Test İstatistiği

Alt Boyut	Cronbach's Alpha	N of Items
İç tepkisel Karar Alma	,854	8
Mantıklı Karar Alma	,718	6
Bağımlı Karar Alma	0,794	8
Kararsızlık	0,899	8

5. BULGULAR, SONUÇ VE ÖNERİLER

a. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Cinsiyet	Erkek	298	70,8	70,8	70,8
	Kadın	123	29,2	29,2	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 3.Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Medeni Durum	Evli	264	62,7	62,7	62,7
	Bekâr	157	37,3	37,3	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 4.Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yaş	18-25 Yaş	49	11,6	11,6	11,6
	26 - 35 Yaş	93	22,1	22,1	33,7
	36-45 Yaş	110	26,1	26,1	59,9
	46-55 Yaş	85	20,2	20,2	80,0
	56-65 Yaş	64	15,2	15,2	95,2
	66 ve Üstü	20	4,8	4,8	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim Durumu	İlkokul	13	3,1	3,1	3,1
	Ortaokul	34	8,1	8,1	11,2
	Lise	115	27,3	27,3	38,5

	Üniversite	177	42,0	42,0	80,5
	Yüksek Lisans – Doktora	82	19,5	19,5	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 6.Katılımcıların Siyasetteki Yöneticilik Sürelerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Siyasi Tecrübe Yılı	1-5 Yıl	105	24,9	24,9	24,9
	6-10 Yıl	107	25,4	25,4	50,4
	11-15 Yıl	108	25,7	25,7	76,0
	16-20 Yıl	42	10,0	10,0	86,0
	21 Yıl ve Üzeri	59	14,0	14,0	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 7. Katılımcıların Yöneticilik Sürelerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yönetici Tecrübe Yılı	1-5 Yıl	239	56,8	56,8	56,8
	6-10 Yıl	80	19,0	19,0	75,8
	11-15 Yıl	52	12,4	12,4	88,1
	16-20 Yıl	31	7,4	7,4	95,5
	21 Yıl ve Üzeri	19	4,5	4,5	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

Tablo 8.Katılımcıların Görev Yaptıkları Birime Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Değişken Yüzde	Kümülatif Yüzde
Birim	Genel Merkez	144	34,2	34,2	34,2
	İl Teşkilatı	105	24,9	24,9	59,1
	İlçe Teşkilatı	172	40,9	40,9	100,0
	Toplam	421	100,0	100,0	

b. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Bulgular**Tablo 9.**Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılık Analizi

	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig. p.
İç tepkisel Karar Alma	Erkek	298	2,8347	,51212	0,535	0,000
	Kadın	123	3,1240	,50038		
Mantıklı Karar Alma	Erkek	298	2,7310	,52958	1,141	0,004
	Kadın	123	2,8902	,47661		
Bağımlı Karar Alma	Erkek	298	2,7430	,50816	0,732	0,003
	Kadın	123	2,9036	,47044		
Kararsızlık	Erkek	298	3,4664	,54494	0,455	0,003
	Kadın	123	3,2866	,56872		

Tablo 10. Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Yaşlarına Göre Farklılık Analizi

	N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig.p.	Fark
18-25 Yaş	49	3,0689	,43381	3,911	0,002	5 < 1

İç tepkisel Karar Alma	26 - 35 Yaş	93	2,9153	,49835			5 < 3
	36-45 Yaş	110	3,0068	,47254			
	46-55 Yaş	85	2,9015	,53351			
	56-65 Yaş	64	2,6953	,63966			
	66 ve Üstü	20	2,8813	,49250			
	Toplam	421	2,9192	,52491			
Mantıklı Karar Alma	18-25 Yaş	49	2,8265	,46017	2,483	0,061	-
	26 - 35 Yaş	93	2,7240	,47044			
	36-45 Yaş	110	2,8455	,52351			
	46-55 Yaş	85	2,7882	,52098			
	56-65 Yaş	64	2,6224	,54453			
	66 ve Üstü	20	2,9833	,65091			
	Toplam	421	2,7775	,51919			
Bağımlı Karar Alma	18-25 Yaş	49	2,8309	,42526	2,232	0,050	-
	26 - 35 Yaş	93	2,8126	,56752			
	36-45 Yaş	110	2,8519	,49522			
	46-55 Yaş	85	2,7328	,45486			
	56-65 Yaş	64	2,6429	,46028			
	66 ve Üstü	20	2,9571	,62373			
	Toplam	421	2,7900	,50222			
Kararsızlık	18-25 Yaş	49	3,3061	,52729	4,751	0,000	5 > 1 5 > 3 5 > 4
	26 - 35 Yaş	93	3,5430	,51588			
	36-45 Yaş	110	3,3307	,56579			
	46-55 Yaş	85	3,3206	,50974			
	56-65 Yaş	64	3,6270	,60154			
	66 ve Üstü	20	3,2500	,56487			

	Toplam	421	3,4139	,55736			
--	--------	-----	--------	--------	--	--	--

Tablo 11. Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig.p.	Fark
İç tepkisel Karar Alma	İlkokul	13	3,1154	,53634	4,724	0,001	1 > 5 2 > 5 3 > 5
	Ortaokul	34	3,0735	,38573			
	Lise	115	3,0261	,50667			
	Üniversite	177	2,8806	,56703			
	Yüksek Lisans – Doktora	82	2,7576	,45106			
	Toplam	421	2,9192	,52491			
Mantıklı Karar Alma	İlkokul	13	3,1154	,70509	6,544	0,000	1 > 5 2 > 5 3 > 5 4 > 5
	Ortaokul	34	2,8480	,50480			
	Lise	115	2,8797	,49093			
	Üniversite	177	2,7731	,51506			
	Yüksek Lisans – Doktora	82	2,5610	,47105			
	Toplam	421	2,7775	,51919			
Bağımlı Karar Alma	İlkokul	13	3,0549	,53940	3,581	0,007	1 > 5
	Ortaokul	34	2,7605	,43746			
	Lise	115	2,8919	,51040			
	Üniversite	177	2,7684	,49949			
	Yüksek Lisans – Doktora	82	2,6638	,48426			
	Toplam	421	2,7900	,50222			
Kararsızlık	İlkokul	13	3,2404	,44914	6,184	0,000	4 > 2 4 > 3 5 > 2
	Ortaokul	34	3,1544	,53748			
	Lise	115	3,2880	,55611			

Üniversite	177	3,4894	,53845			5 > 3
Yüksek Lisans – Doktora	82	3,5625	,55460			
Toplam	421	3,4139	,55736			

Tablo12.Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Siyasi Yöneticilikteki Tecrübe Süresine Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig.p.	Fark
İç tepkisel Karar Alma	1-5 Yıl	105	3,1036	,50522	6,168	0,000	1 > 2 1 > 3 1 > 4 1 > 5
	6-10 Yıl	107	2,9054	,48802			
	11-15 Yıl	108	2,9074	,51677			
	16-20 Yıl	42	2,8006	,57585			
	21 Yıl ve Üzeri	59	2,7225	,51333			
	Toplam	421	2,9192	,52491			
Mantıklı Karar Alma	1-5 Yıl	105	2,8254	,46535	1,057	0,377	-
	6-10 Yıl	107	2,7555	,50121			
	11-15 Yıl	108	2,8056	,53994			
	16-20 Yıl	42	2,6429	,54793			
	21 Yıl ve Üzeri	59	2,7768	,57868			
	Toplam	421	2,7775	,51919			
Bağımlı Karar Alma	1-5 Yıl	105	2,8476	,50050	2,747	0,078	-
	6-10 Yıl	107	2,8652	,47698			
	11-15 Yıl	108	2,7804	,48961			
	16-20 Yıl	42	2,6293	,41146			
	21 Yıl ve Üzeri	59	2,6828	,59382			
	Toplam	421	2,7775	,51919			

	Toplam	421	2,7900	,50222			
Kararsızlık	1-5 Yıl	105	3,3393	,54257	1,113	0,350	-
	6-10 Yıl	107	3,4439	,53372			
	11-15 Yıl	108	3,3843	,58348			
	16-20 Yıl	42	3,4911	,53490			
	21 Yıl ve Üzeri	59	3,4915	,58899			
	Toplam	421	3,4139	,55736			

Tablo 13. Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Yöneticilikteki Tecrübe Sürelerine Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig.p.	Fark
İçtepkisel Karar Alma	1-5 Yıl	239	2,9765	,50135	2,847	0,094	-
	6-10 Yıl	80	2,8938	,59537			
	11-15 Yıl	52	2,8918	,49323			
	16-20 Yıl	31	2,7540	,45585			
	21 Yıl ve Üzeri	19	2,6513	,58568			
	Toplam	421	2,9192	,52491			
Mantıklı Karar Alma	1-5 Yıl	239	2,7971	,50171	1,111	0,351	-
	6-10 Yıl	80	2,7167	,55651			
	11-15 Yıl	52	2,8462	,50579			
	16-20 Yıl	31	2,7742	,61546			
	21 Yıl ve Üzeri	19	2,6053	,42387			
	Toplam	421	2,7775	,51919			
	1-5 Yıl	239	2,8273	,48803	0,861	0,487	-

Bağımlı Alma	Karar	6-10 Yıl	80	2,7446	,50505			
		11-15 Yıl	52	2,7610	,52601			
		16-20 Yıl	31	2,7373	,47106			
		21 Yıl ve Üzeri	19	2,6767	,64390			
		Toplam	421	2,7900	,50222			
Kararsızlık		1-5 Yıl	239	3,3703	,55077	1,734	0,141	-
		6-10 Yıl	80	3,5078	,59512			
		11-15 Yıl	52	3,3582	,52337			
		16-20 Yıl	31	3,4879	,60411			
		21 Yıl ve Üzeri	19	3,5987	,42406			
		Toplam	421	3,4139	,55736			

Tablo 14. Katılımcıların Karar Verme Davranışlarının Görev Yaptıkları Birime Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	Std. Sp.	F	Sig.p.	Fark	
İçtepkisel Alma	Karar	Genel Merkez	144	2,7101	,52195	23,453	0,000	3 > 1 3 > 2
		İl Teşkilatı	105	2,9155	,51349			
		İlçe Teşkilatı	172	3,0967	,46909			
		Toplam	421	2,9192	,52491			
Mantıklı Alma	Karar	Genel Merkez	144	2,6863	,47325	3,439	0,073	-
		İl Teşkilatı	105	2,8159	,54642			
		İlçe Teşkilatı	172	2,8304	,53149			

	Toplam	421	2,7775	,51919			
Bağımlı Karar Alma	Genel Merkez	144	2,6885	,50983	5,034	0,007	2 > 1
	İl Teşkilatı	105	2,8803	,52419			
	İlçe Teşkilatı	172	2,8198	,46953			
	Toplam	421	2,7900	,50222			
Kararsızlık	Genel Merkez	144	3,4887	,53503	2,741	0,066	-
	İl Teşkilatı	105	3,4274	,56378			
	İlçe Teşkilatı	172	3,3430	,56606			
	Toplam	421	3,4139	,55736			

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Karar verme insanlık kadar eski bir kavramdır. İnsanın karar vermesiyle ilgili kuramsal görüşlerin oluşturulmasında temel olarak iki yaklaşım benimsenmektedir. Bunlar, sonuç üzerine yoğunlaşan yaklaşım ve süreç üzerine yoğunlaşan yaklaşımlardır. Sonuç üzerine yoğunlaşan yaklaşımda, karar verme sürecinin sonucu olarak verilen kararın ortaya çıkartacağı sonuçların değerlendirilmesinin, karar verme sürecinin anlaşılabilmesini sağlayacağı görüşü yer almaktadır. Verilecek olan kararın sonuçları ve bu sonuçların doğru bir şekilde tahmin edilmesi bu yaklaşımın temelini oluşturmaktadır.

Karar verme süreci üzerinde yoğunlaşan yaklaşımda ise; karar verme sürecinin anlaşılmasının, ortaya çıkacak sonuçların doğru bir şekilde yorumlanabileceğine neden olacağı görüşü hâkimdir. Temel olarak karar verme sürecini betimleyen bu yaklaşımda, kararların nasıl verildiği hakkında detaylı bilgi edinmenin, kararların en uygun şekilde nasıl verilmesi gerektiğini ortaya koyabileceği görüşü olduğu yapılan literatür taramasından çıkarılabilmektedir.

Çalışmada, siyasal karar alma mercii olarak tanımlanan siyasi partilerin farklı teşkilatlarında görevli yöneticilerin karar verme davranışları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında yöneticilerin cinsiyetlerinin, eğitim durumlarının, yaşlarının, görev yaptıkları birimlerin ve tecrübe sürelerinin karar verme davranışlarında farklılık yarattığı görülmektedir. Yine siyasi parti yöneticilerinin karar alma davranışlarının, cinsiyet değişkenine bağlı olarak aşağıdaki biçimlerde farklılaştığı tespit

edilmiştir. Kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre daha fazla iç tepkisel, mantıklı ve bağımlı kararlar aldıkları görülmektedir. Erkek yöneticilerin ise kararsız kalma düzeylerinin kadın yöneticilere oranla daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç çerçevesinde kadınların siyasi yöneticilik rollerinin yanı sıra birçok başka toplumsal rolleri olduğu, en önemli sebeplerden birinin de annelik rolünün geldiği bilinmektedir. Annelerin, genellikle ortaya çıkan sorunlara hızlı çözümler üretmek, birçok farklı işi bir arada yürütmek, dolayısıyla aceleci, başka bir ifade ile iç tepkisel kararlar almak zorunda kaldıkları değerlendirilebilecektir. Bununla birlikte karar almadaki bu tecrübeleri onların mantıklı kararlar verebilmelerinin de önünü açabilecektir.

Siyasal hayatın erkek egemen bir hayat olması, kadınların karar verme süreçlerinde pasif unsurlar olarak bastırılması onların bağımlı karar almaları sonucunu doğurduğunu söylemek de mümkündür. Mann (1998) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin sorumluluğu yüklenme davranışlarının, erkeklere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu tespitin bizim çalışmamızda kadınların kararlarında başkalarının davranışlarını gözetererek, bir diğer söyleyişle bağımlı karar verme oranlarının erkeklere nispetle yüksek çıkması ile birbirini desteklediği düşünülebilir.

Erkek yöneticilerin kararsızlık stratejilerinin yüksek olmasının, karar vermenin getirdiği psikolojik yükü ilgili olabileceği varsayılabilir. Erkek yöneticiler yönetim hayatında daha aktif bir rol aldıkları için, daha hızlı tecrübe edinebilmekte ve bu sebeple kararların olası olumsuz sonuçlarının ortaya çıkartabileceği sorunları daha fazla düşünmek zorunluluğu hissederek stres yaşayabilmektedirler. Bu durumun karar vermeyi güçleştirmekte ve kararsızlığa yol açabilmekte olduğu değerlendirilebilir.

Yaşça büyük olan siyasi parti yöneticilerinin acele karar almaktan kaçındıkları görülmekte ve bunun nedeninin karar sorumluluğunun farkında olmaktan kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Risk almaktan kaçınma davranışı ile kararsızlık arasında, bunların her ikisi ile de tecrübe arasında bir bağ olduğu düşünülebilmektedir. Bunun yanı sıra yaşça büyük yöneticilerin, hata yapmaktan çekinmesinin altında toplumsal rollerinin yarattığı baskının da olabileceği düşünülebilir. Toplumun, yaşça büyük kişilerden beklentisi, hata yapmamaları yönündedir.

Genç yöneticilerin ise acele karar alma davranışı sergileyebilme oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun altında, gençlerin hatalı kararlar verebilmesini makul ve kabul edilebilir gören toplumsal kültürün etkili olabileceği gibi, genç bireylerin fizyolojik özelliklerinden kaynaklanan acelecilik özelliklerinin de bunda etkili olabileceği düşünülebilir.

Eğitim düzeyi düşük olan yöneticilerin aceleci, mantıklı ya da başkalarını takip ederek karar verdikleri, fakat kararsız kalmadıkları görülmektedir. Bunun sebebi olarak yüksek düzey eğitimle kazanılan karar sorumluluğu kaygısından uzak kalmaları düşünülebilir. İç tepkisellik aynı zamanda çalışmamızda elde edilen sonuçlar bakımından, genç ve alt yönetim kademelerindeki yöneticilerin de ortak özellikleridir. Tecrübesizlik, eğitimsizlik ve iç tepkisellik arasında bir korelasyon olabileceği çıkarımında bulunmak mümkündür.

Bununla birlikte eğitim seviyesinin artmasıyla kararsızlığın arttığı, yüksek lisans doktora seviyesinde en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Bunun nedeninin, eğitim düzeyi arttıkça bireyin karar vermeye dair sorumluluk algısının eğitimle birlikte yükselmesi olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte Türk eğitim sisteminin taşıdığı bazı olumsuz özelliklerin de yükseköğrenim alanların kararsızlık davranışlarında etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Eğitim hayatının içinde uzun süre kalan insanların, sistemin baskıcı özellikleri nedeniyle karar verici özgüvenlerinin ve sorumluluk alma isteklerinin azaldığı düşünülebilir. Brown ve Mann (1990) yaptıkları çalışmada, sosyal ekonomik seviyeleri yüksek ailelerde yetişen çocukların daha ihtiyatlı karar alma eğiliminin yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans ve Doktora seviyesinde eğitim alan bireylerin de toplumun diğer kesimlerine oranla sosyo-ekonomik bakımdan yüksek sayılabilecekleri düşünüldüğünde, bu değişkenler arasında; üst sosyo-ekonomik seviye, yüksek eğitim durumu ve kararsızlık arasında doğru yönde bir ilişki olabileceği ifade edilebilir.

Siyasi parti yöneticilerinin, karar verme davranışlarının siyasi yöneticilikte tecrübe yılına dayalı karşılaştırmasında ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında; Tecrübeli yöneticilerin, alacakları kararların barındırdığı olası riskleri en aza indirebilmek için kendilerine zaman tanımının, seçenekleri değerlendirmenin kıymetini anlamış yöneticiler olduğu görülebilmektedir. Siyasi partide yöneticilik tecrübeleri daha az olan yöneticilerin ise, örgütün misyon ve vizyonunu içselleştirebilmek için yeterli zamanı bulamamış olmaktan kaynaklanabileceği tahmin edilen aceleci karar alma davranışları izlenmektedir. Bununla birlikte tecrübe yılı yüksek olan yöneticilerin aynı zamanda yaşça büyük yöneticiler olacakları açıktır. Yaşça büyük olan yöneticilerin ise, artık hatalarını tekrar düzeltmeye yetecek kadar zamanları kalmadığını düşünerek iç tepkisel ve aceleci kararlar vermekten çekindikleri değerlendirilebilir. Siyasi parti yöneticilerinin karar alma davranışlarını yaş değişkenine göre ölçümlediğimiz tablo 4.9'da yüksek yaşlı yöneticilerin kararsızlık davranışlarının yüksekliği de bununla uyumlu görünmektedir.

Siyasi parti yöneticilerinin karar alma davranışlarının, görev yaptıkları birim değişkenine göre incelendiğinde, yöneticinin görev yapmakta olduğu birimin kurumsallığının ve büyüklüğünün karar alma davranışlarını geliştirdiği bu sebeple daha üst düzeydeki yöneticilerin iç tepkisel karar alma oranlarının ilçe teşkilatlarındaki yöneticilere nispetle daha az olduğu görülmüştür. Orta yönetim kademesinde sayılabilecek olan il yönetimlerinin, üst yönetimden aldıkları emirleri alt kademelere ve alt kademededen gelen talepleri üst yönetimlere iletme alışkanlığı içinde, üst yönetimlerin kararlarını benimseme davranışı geliştirdikleri ve buna bağlı olarak da bağımlı karar stratejisinin il yöneticilerinde yüksek çıktığı görülmüştür. Yönetim düzeylerine göre, karar verme davranışlarında ortaya çıkan farkın doğrudan kararın çerçevesi ve çevresi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Yüksek düzeylerdeki yöneticilerin, kararlarını etkileyebilecek geniş bir çevreye sahip olmaları ve kararlarından etkilenecek

kişi sayısının fazla olmasının sorumluluğu altında, acele ve kestirme kararlar vermekten çekinmeye yönelebilecekleri değerlendirilmektedir.

Literatürde karar verme davranışları konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, siyasetçileri konu alan herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu bakımdan çalışmanın, karar alma literatürüne katkı sunacağına inanılmaktadır.

Araştırma neticesi elde edilen bulgular bağlamında, siyasi partilerin karar alma süreçlerinin iyileştirilebilmesine yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Gençler ve kadınların siyasi partilerde karara katılan pozisyonlarda daha yüksek oranda temsil edilebilmesi siyasi parti örgütlerine yarar sağlayacaktır. Bununla birlikte kadın yöneticilerle birlikte genç ve tecrübesiz yöneticilerin karar almada iç tepkisel olabildikleri, buna bağlı olarak karar sürecinde, seçenekler arasından en doğru olana yönelmekte hata oranlarının yüksek olabileceği görülmektedir. Seyhun (2000) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin iç tepkisellik düzeylerinin “karar verme eğitim programları” ile azaltılabileceği, mantıklı karar alma düzeylerinin artırılacağı söylenmiştir. Bu bağlamda düzenlenecek karar verme eğitimleri siyasal partiler açısından pozitif değerler üretebilecektir.

- Eğitim durumu, yaşı ve tecrübesi yüksek yöneticilerle birlikte, erkek yöneticilerin kararsızlık düzeyinin de yüksek çıkması, siyasi parti örgütleri açısından özellikle üzerinde durulması gereken konulardandır. Zira çalışmada demografik özellikler baz alındığında bu gruplara dahil olan yöneticilerin oranları siyasi partilerin her yönetim düzeyinde oldukça yüksek oranda olduğu görülmüştür. Yöneticilerin, görev yaptıkları kurumları demokratik olarak algılamaları, karar sorumlulukları ile kararsız tavır almaları yönündeki endişelerinin azaltılmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ateş, T. (2007). *Demokrasi, Siyasi Partiler ve Seçim*, İstanbul: Beta Yayınları,113.
- Berberoğlu, G. N.(1997).*Siyasi Parti Yönetimi*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayını s.3.
- Bilgin, A. (1995). *Grup Rehberliğinin ve Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Anne-Babalarından Bağımsız Meslek Kararı Verme Davranışına Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi
- Brown J. & Mann, L. (1990). *The Relationship Between Family Structure and Process Variables and Adolescent Decision Making*. Journal of Adolescence, 13 (1), 25-37.
- Can, H. (2005). *Organizasyon ve Yönetim*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Caranay, A.Ve Francis ,A.(2002) *Gender Studies: Terms and Debates*, Londra, Palgrave Macmillan.
- Çelik, V.(2011). *Eğitimsel Liderlik*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çitçi, O. (1989). *Yerel Yönetimlerde Temsil*, Ankara, TODAİE,144.
- Dünya Demokrasi Formu(2000),Varşova.
- Deniz, M.E.(2004).” *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsayı Karar Sitilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*”, Eğitim Araştırmaları Dergisi,4(15):23-35.
- Doğan, S.(2007). *Vizyona Dayalı Liderlik*, İstanbul: Kare Yayınları.
- Duverger, M. (1993). *Siyasi Partiler*, (Çev. E. Özbudun), Ankara: Bilgi Yayınları,52.
- Gürüz, D. Ve Gürel, E.(2006).*Yönetim ve Organizasyon: Bireyden Örgüte, Fikirten Eyleme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Habermas,J. (1998). *Between Facts and Norms : Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*, Trans. By William Rehg, Cambridge, MIT Press.
- İlgar, Y. (2002). “*Türkiye’de Siyasi Partilerdeki Merkezîyetçi Yapılanmaya Etki Eden Etmenler ve Merkezîyetçi Yapılanmanın Siyasal Demokrasi Açısından Olumsuz Sonuçları*” Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,98.
- Kapani, M. (2006). *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: Bilgi Yayınevi,60-166.
- Karasar, N.(2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kışlalı, A.T. (1993). *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Köksal,O.(2011).” *Bir Kültürel LİDERLİK Paradoksu: Paternalizm*”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(15):101-122.
- Kuzgun,Y. Ve Bacanlı,F.(2005). *PDR’de kullanılan Ölçekler*,Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Mann, L., Radford, M., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Nakamura, H. & et al. (1998). *Cross-Cultural Differences in Self Reported Decision Making Style and Confidence. International Journal of Psychology*. 33 (5), 325-335.
- Mcwhirter, E.H., Rasheed, S.,& Crothers,M.(2000). *The Effects of High School Career Education on Social- Cognitive Variables, Jopurnal of Counseling Psychology*, 47, 330-341.

- Osipow, H.S. & Reed, R. (1985). *Decision Making Style and Career Indecision in Collage Students*, Journal of Vocational Behavior, 27(3),363-73.
- Öz, E. (1992). *Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım*, Ankara: Gündoğan Yayınları,29.
- Özbudun, E. (1995). *Siyasi Partiler ve Demokrasi*, Ankara: TESAV Yayınları,94.
- Sabuncu, Y. (1994). *Anayasaya Giriş*, Ankara: İmaj Yayıncılık,49-50.
- Toor, S. R. Ve Ofori, G.(2008).” *Leadership For Future Construction Industry: Agenda For Authentic Leadership*”, International Journal Oof Poject Management, Vol.26:619-626.
- Tuncay, S. (2000). *Parti İçi Demokrasi ve Türkiye*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Turan, İ. (1996). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İstanbul: Der Yayıncılık,109.
- Urbinate, N. (2006). *Representative Democracy: Principles and Genealogy*, Chicago, University of Chicago Press.
- Yeşil, S. (2011). *Uluslararası İş Etiği ve Yönetimi*, Adalet Yayınları, Ankara.
- Yiğit, A. (2005). *Lise Öğrencilerinin Karar Verme Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.